

□ "Пасля экзамену".

НІ ПУХУ,
НІ ПЕР'Я!

2

□ "Маральны кодэкс".

ПСТОРЫЯ
АДНАГО
"СУСЕДСТВА".

3

□ "Эстэтычная студыя".

КАЛІ
СПЯВАЮЦЬ
МУЗЫ -
ГАРМАТЫ
МАЎЧАЦЬ.

3

БЕЛАРУСКАЯ
МАЛАДЗЁЖНАЯ
ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

28 чэрвеня 1994 г.

Аўторак

№ 69(13786)

Кошт у розніцу 100 рублёў

Выдаецца з 1921 года

Малюе Віктар ДУБОВІК

Кур'ер "ЧЗ"

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

"Народ выказаў
вотум недавер'я
цяперашняму ўраду"

Лідар першага тура "прэзідэнцкай гонкі" Аляксандр Лукашэнка на першай прэс-канферэнцыі пасля аб'яўлення папярэдняй вынікаў галасавання выступіў з дэкларацыяй.

У зверненні да выбаршчыкаў прэзідэнт не працікнуў пасаду, у прыватнасці, заявіў, што пасля 23 чэрвеня прынцыпова змянілася расстаноўка сіл на палітычнай арэне, паколькі грамадзяне не распуслілі не проста галасавалі за першага прэзідэнта, а фактычна выказалі вотум недавер'я палітыцы цяперашняга ўрада Беларусі і мясцовай бюракратычнай уладзе. "Гэта паваротны шлях у развіццё нашага грамадства не шлях да дэмакратыі", — лічыць А. Лукашэнка.

Другая заява датчыла беларускую прэсу. Паводле слоў прэзідэнта, першы тур выбару прэзідэнта рэспублікі паказаў сілу журналісцкага слова. Адначасова журналісты прадэманстравалі і сваю бездапаможнасць ва ўмовах абсалютнай дзяржаўнай манополі на інфармацыю. Часта іх прымусілі выступаць у тэле- і радыёэфіры са словамі, якія не адпавядалі ўласнай грамадзянскай пазіцыі саміх журналістаў. Таму, у выпадку перамогі, каманда Лукашэнкі гатовы гарантаваць усім работнікам сродкаў масавай інфармацыі ліквідацыю манополі дзяржавы на СМІ, адмову ад палітычнай цензуры, а таксама спыненне ганянняў на журналістаў па палітычных меркаваннях, стварэнне нармальнага ўмоў для творчай работы і свабоднае атрыманне імі інфармацыі, незалежна ад волі чыноўнікаў.

Аляксандр Лукашэнка заявіў, што чуткі, якія мусіруюць у апошні час, аб тым, што ў выпадку перамогі ў прэзідэнцкай кампаніі ён разгледзіць уладу дзяржавы ўварт, не маюць ніякіх падстав. "85 працэнтаў дзяржаўных службовых, праваахоўных органаў, КДБ, пракуратуры прыстойна і сумленна людзі. Але ўсё гэта генералітэты, усё кіруючыя дзяржаўныя органы ўлад будзе знацца ў пасаду на працягу першых сутак".

Прэзідэнт таксама адзначыў, што з усімі астатнімі ён і яго каманда гатовы працаваць і супрацоўнічаць. Гэта датычыць і кіруючых прамысловых прадпрыемстваў. Ім будзе дадзена час да 1 студзеня 1995 года. Калі да гэтага моманту прамысловыя прадпрыемствы не будуць нармальна функцыянаваць, кіруючы будучы зняты са сваіх пасадаў.

Аляксандр Лукашэнка таксама заявіў, што не выключнае магчымасць запрасіць на пасаду прэм'ер-міністра каго-небудзь з членаў цяперашняга ўрада.

БЕЛІНФАРМ.

Вялікае свята маленькага раёна

28 чэрвеня 1945 года Талачынскі раён быў вызвалены ад фашысцкай навалы. З гэтага нагоды ў суботу і нядзелю жыхары раёна адзначылі ўласнае свята Перамогі.

Пачалося ўсё з урачыстага сходу ветэранаў, пасля якога адбыўся святоточны канцэрт з удзелам артыстаў не толькі з Талачына, але з Пачынка і Вялікага Лух — расійскіх раёнаў, сяброўскіх Талачынскаму. Пасля ў мясцовым райвыканкаме распачаўся прымёр для вызваленцаў раёна. А моладзь тым часам сабралася на гарадской плошчы, дзе пачыналася дыскаўта, што працягвалася да цемнаты.

Не ўрачыстае шэсце да Кургана Славы і мітынг у дзень вызвалення былі запрошаныя знаёмыя талачынцы, талачынец, Герой Савецкага Саюза М.Б.Сіпава, Я.М.Цішэў, М.С.Камельчык і І.А.Сарокін — камандуючы 18-й гвардзейскай танкавай брыгады 3-га гвардзейскага танкавага Калелінінскага корпуса, якая вызваляла раён у 45-м.

Ірына ЗАВАДСКАЯ.

Завая літаратуры

Таварыства Волонцёрскай літаратуры выступіла з рэзкім асуджэннем закрыцця радыёстанцыі

Бяда не навучыла

Больш як тры дзесяткі пажараў здарыліся на прадпрыемствах і ў прыватным сектары Жыткаўшчыны з пачатку бягучага года. Так, толькі ў красавіку ад 9 з іх страты складалі звыш 95 мільёнаў рублёў.

Адной з асноўных прычын "загаранняў" з'яўляецца абыходзіцца да захавання правілаў бяспекі і карыстання адкрытымі хутніцамі агню. Складваецца ўражанне, што некаторых адказных работнікаў бяда нічому не навучыла. Толькі за апошні месяц да адміністрацыйнай адказнасці за парушэння правілаў пажарнай бяспекі прыцягнута каля 40 чалавек.

Алесь ЛАРЫЕНАЎ.

У ролі спонсара — фермер

Як ні цяжка сёння фермерам, але і яны часам дапамагаюць слабейшым.

Так, адзін са жлобінскіх фермераў ахвяраваў мільён рублёў раённай станцыі хуткай дапамогі. Гэтыя сродкі пойдуча на набыццё аднаразовых шпрыцаў.

Мікалай ШУКАНАЎ.

Пальмы ў Віцебску?

Чаму б і не

Хто мог падумаць, што на тэрыторыі дома для адзіночкі пенсіянераў і інвалідаў можна вырошчваць пальмы, ліліі, кавалы, дрэзы, асперагусы, асабліва ва ўмовах поўнага беларускага лета?

Хіба што дырэктар гэтага дома Леанід Міхайлавіч Чыграй. Ён вырашыў стварыць тут зямлі сад, і, дзякуючы шматлікім спонсарам, маёра становіцца рэальнасцю. Дапамагаюць, хто можа. Але самыя галоўныя садочнікі — жыхары дома. І — чыснее на Віцебшчыне.

Хочаце квасу — едзьце ў Бешанковічы

Здаецца, звычайны хлебны квас, незамежны ўлетку напой, хутка даяцца зноўцы ў "Чырвоную кнігу". Настолькі бешанковічанаў цягнуло яго выгадай для рэалізацыі розных замаршкі "херш".

А вось жыхары Улі квас павяжаюць. На Ульскім кансервава-агароднінасушыльным заводзе адкрываецца нават ах па яго вытворчасці. Такім чынам, прадпрыемства спадзяецца вырашыць праблему захавання рабочых месцаў. А напой будзе прадавацца ў Улі і Бешанковічах.

Уладзімір МІХНО.

Фальшывая... міласціна

Надта ж не пашанцавала нядаўна аднаму маладзёжанскаму жабраку, які прасіў міласціну калі варот гарадскога кірмашу. Да яго падыйшоў хлопечу і кінуў у шапку зялёную паперку вартасцю ў сто далаўраў. Калі ж шчаслівы жабрак кінуў у банк, каб абмяніць далаўраў, вызначыў, што замежная паперка... фальшывая.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Курсы валют на 27 чэрвеня:

	Далар ЗША	Нім. марка
Скупка	24975	25850
Продаж	25000	25500
"Комплекс"	24975	25850
"Прюр"	25000	25500
"Пошук"	25200	25800

"Еўраньюс"

Небяспечнае асяроддзе

Паводле даклада Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, палова еўрапейцаў жыве ў забруджаным навакольным асяроддзі.

У дакладзе сэр Дональда Ачэсана, зачытаным на II Еўрапейскай канферэнцыі па ахове навакольнага асяроддзя гаворыцца пра тое, што 110 мільёнаў еўрапейцаў, талючым чынам у Расіі і ва Усходняй Еўропе, ужываюць недобракаснае пітную ваду.

Неапаальскі сход "Вялікай сямёркі"

У наступным месяцы ў Неапалі павінна адбыцца штогадовае сустрэча лідараў сямі буйнейшых індустрыяльных дзяржаў.

Лідары так званай "Вялікай сямёркі" працягнуць работу па інтэграцыі глабальнай эканомікі і разгледзяць меры па ажыццяўленню бразільскага гандлёвага пагаднення аб стварэнні сусветнай гандлёвай арганізацыі да 1 студзеня 1995 г. На сустрэчы лідараў "Вялікай сямёркі" будуць абмяркоўвацца і іншыя пытанні.

3 "Надзеянага" — на "Камфорце"

У 27 км ад берагоў Гіліі катэр "Надзеянага" берагавой аховы ЗША выратаваў 11 гаіцян з паруснай шлюпкі даўжынёй 4,5 метра.

"Надзеянага" прадэстаўляў гаіцянскім эмігрантам харчаванне, ваду і медыцынскую дапамогу перад іх адпраўкай на амерыканскі карабель-шпіталь "Камфорт". З мінулага тыдня, калі "Камфорт", які стаў ля ўзбярэжжа

"Суперчэннэл"

Ямайка, зрабіўся цэнтрам разгляду прашэнняў, ён абслужыў больш як 100 эмігрантаў.

Бжанцы — дзеці і старыя

Баснійскія сербы застаюцца без жылля з-за грамадзянскай вайны, нягледзячы на дапамоцу ад ступені іхны.

5 тысяч сербаў кінулі свае дамы з-за баць, якія вядуць побач. Асабліва пакутуе мірнае насельніцтва. Сярод бжанцаў — дзеці і старыя, якія шукаюць пазілу баснійскіх вёсак абагару.

Водбіліс славы Элвіса

Калі 2 тысяч фанат прыйшлі на аўкшён у Лас-Вегасе, на якім прадаваліся рэчы Элвіса Прэслі.

Сярод рэчэй спевака былі яго легендарныя белы касцюм, у якім ён выступаў на сцэне і які

"Уорлднэт"

ацэнліў 90 тысяч далаўраў. Картка "Эмерікан Экспрэс" "пацянуча" на 38 тысяч далаўраў.

Самы касавы

Самым касавым брытанскім фільмам стала трыгучка "Чатыры вяселлі і пахаванне".

Толькі ў Англіі і ЗША фільм прынёс свайму стваральнікам 40 мільёнаў фунтаў стэрлінгаў. Усяго ж чакаецца прыбытак у суме 60 мільёнаў.

Страсці па ЕС

Прэм'ер-міністр Бельгі Жан-Пол Дэжаз аб'явіў, што Бельгі ўжо не будзе перамаганьняў у спробе заблакіраваць намага-

"TV-5"

не Бельгі заняць адно з лідзіруючых месцаў у Еўрапейскім Саюзе.

Канферэнцыя ў Белым доме

Адміністрацыя Біла Клінтана праводзіць першую канферэнцыю па пытаннях развіцця Афрыкі ў Белым доме.

Тон канферэнцыі задаў павелічаны паўднёваафрыканскі прэзідэнт Нельсан Мандела. Тры высокапаставленыя эксперты гаварылі аб праблемах і патэнцыяле Афрыкі. Учора на канферэнцыі выступілі прэзідэнт ЗША Клінтан і віцэ-прэзідэнт Гор.

(Працяг на 3-й стар.)

ДЗЯДЖАТАЕ НЕБА

Дзяжурныя на выпуску перакладчыкі Віктар КАПІЧУЛЬ, Андрэй СІДАРАЎ, рэдактары Якаў ЯСЭПКІН, Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

ПАСЛЯ ЭКЗАМЕНУ

Ні пуху, ні пер'я!

□ Уладзімір МІХНО, "ЧЗ"

Школа нязвыкла апусцела, су-паколася. Нават крыху някавата бачыць у чэрвені маўкліваю школу, адчуваць яе хвалявую спус-таванасць. Трыюна некая ста-новіцца на душы, нібы трапіў у бальніцу, дзе гавораць па-шэптам, дзе строгі рэжым.

Чэрвенская цішыня школы, аднак, вельмі падманлівая. Вунь за акном, на школьным двары, дзеці гуляюць, крычаць, завіваючыся на клумбах. Там — лета. А тут, на калідоры трэцяга паверха, настаўнікі, дзяжурныя па экзамену, раўняю вартуючы цішыню. Кожнага прыхаджа дакладна-вельмі папярэджаюць:

— Цішэй, калі ласка, ідуць эк-замены.

Дзеці "А" сёння піша кан-трольны дыктант па беларуска-моўна. Ні пуху, ні пер'я! Моцы, даволі цыкавы клас. Німа сум-ну — з экзаменам ён справіцца. Дзеці "А" мне спагануць яшчэ той раз, увосен, калі пры-яджаў сюды, у Полацк, у гэтую школу, у камандзіроўку. Пры-емна здзіліліх іх уменне аргу-ментавана і доказна паспраца-ваць. Узразіла наватанасць, а самае галоўнае — шчырае захапленне ўрокамі, гатовасць і ахвота ад-казваць. Тады быў урок літаратуры. А хто можа чытае — той, як вядома, граматна піша.

Тамара Пятроўна Гарэлікава, настаўніца беларускай мовы і літаратуры, яна ж дырэктар сям'і Полацкай школы-гімназіі, прыняла гэты клас, можна ска-заць, па астафце. Бо ў адным не пашанцавала дзесяцікласнікам: выкадаваў тут беларускую ў ро-зныя гады розныя настаўнікі. І да кожнага, вядома, трэба было прымаць. Але аддасца, гэтак акалічыцца не надта паўплывала на ведаў вучняў.

Адзінаццё дзверы — і ак не была траўжыю экзаменацый-най цішыняй дэлегаткі, хто тут гурта, хто ў годнай адзіноце, хутка запоўнілі калідор. У кутку

шматгадовую работу. "Спас-ваць" атэстат, парушыць жыц-вае планы. На мой погляд, толькі на настаўніка павінна застава-ца апошняе слова пры атэста-цы вучнёўскай работы.

Экзамен закончаны, але толькі для вучняў. У настаўнікаў ён пра-цягваецца. Зараз экзаменацый-най камісія будзе самым уважлівым чынам правяраць-перапраўляць работы, аж пакуль кожны з яе членаў не пакіне свой подпіс пад канчаткова адна-каю. Работа цяжкая, марудная, адказная. Адна ўдзя — кветкі. Іх гатуць многія: ружы, нарцы-сы, піёны ўпрыгожваюць доўгі экзаменацыйны стол, пакрыты чырвоным абрусам. Кветкі ўзнімаюць настрой, ствараюць непаўторную атмасферу свята. Такую святочную атмасферу не заблытае яшчэ стварэнне, відзе-толькі ў школе. Тут яшчэ зах-валіся непахісна жыццёвымі прынцыпамі, тут яшчэ жыццё да-быня, романтизм, вера і аль-тэрызм.

Не здала яшчэ ўсіх сваіх эк-заменаў і дырэктар Тамара Па-троўна Гарэлікава. Вытрымаўшы адзіна — па прадмету, яна неўзабаве ўшчыльнаю зоймача ішчы. Гэта і выбарча кам-панія, дырэктар — яшчэ і стар-шыня выбарчай камісіі. Гэта і яе гімназія, на якую паклала столькі сіл і намаганняў, на якую ўскла-ла гэтаўкі надзей. Выбар свой Та-мара Пятроўна зрабіла даўно — яшчэ тады, калі ўзяла паступова, але няўхільна кірунак на белару-сізацкую школу. Зараз нацыя-нальная гімназія, створаная пры колішняй рускамоўнай полацкай школе (дарэчы, сёння школа да гэтага часу, як і парадаксальна, афіцыйна лічыцца рускамоўнай), дарэчы да шостага класа. І пры-маюць сюды дзяўчак не кожнага, а існуе строгі конкурсны адбор. Дзеці, каб паступіць у пятны клас, павінны мець здавальняю-чы адзнак за чатыры класы, вы-трымаць экзамены па матэматы-цы, рускай і беларускай мовах. Адзнака павінна быць добрай ці выдатнай. Складзены спецыяль-

ная тэсты патрабаванняў да гімназістаў. Паступова школа аб-растае і ўласнымі нацыянальнымі традыцыямі, вопытам права-дзення розных цікавых мера-прыемстваў, такіх, якім было, ска-жам, пасвячэнне ў гімназісты. Спецыяльна для гэтай падзеі са-мадзейны кампазітар з Полацка Мікалай Пятранка напісаў для гімназістаў гімн.

Нам паст сілу ўсе навукі,
Нам сэрцы, як агонь,
Іх цяпло і нашы рухі —
Беларусі дарогі.

Слова гімна акрэсліваюць м-ту гімназіі: выхаванне шляхам адрэджання нацыянальнай са-мадзейнасці, асвойваючы зда-бытак культуры свайго народа, як адзінай часткі сусветнай цывілізацыі.

Гімназісты не толькі маюць свой гімн, але і носяць адпавед-ную форму з эмблемай. Уласныя эмблемы паказваюць тры эле-менты:

РЫМСКАЯ ЯЧЭЙКА — архітэктурны матыў, аядамы са старажытных часоў, які стаў асаблівасцю сімвалам культу-рай архітэктуры, духоўнасці. У вышэйшай частцы знаходзіцца пры-належнасць Полацка да гарадоў, пазначаных высокімі ўзорамі ду-хоўнай культуры.

КВЕТКА ВАСІЛЬКА — сімвал дзяцінства. Дзеці, які і кветкі, ня-суць радасць, упрыгожваюць на-ше жыццё. Не трэба забываць, што васількі — гэта і сімвал Беларускай (успомні верш Максіма Багдановіча "Слухачкі тыхачкі").

РАЗГОРНУТАЯ КНИГА. Гэта зыкл да вучбы, а таксама на-памін пра выдатны асветніцкі з Полацка: Ефрасіму Полацкаму, Франціску Скарыну, Сімяона Полацкага.

Дарэчы, сёння ў сямёй полац-кай школе і яшчэ адзін экзамен. Здаюць яго чатыры класы для паступлення ў гімназію. Колькі яшчэ жыццё задалася ім эк-за-наў, колькі паставіць адзнакі Ні пуху, ні пер'я. Полацкая нацы-нальная гімназія!

Агвечнае

(Заканчэнне. Пачатак фотарэпартажу на 1-й стар.)

Бізнес-клас

Вядучая
рурыкі
Вера ПАЛЯКОВА
Тэл. 68-28-52

Дзе прадаць і дзе купіць падшыпнікі

Дылерскія прадстаўніцтвы падшыпнікаў прадпрыем-стваў стварэння пачынаюць дзейнічаць у былых раёнах СНД. Адна з такіх кантор будзе знаходзіцца ў Мінску.

Новая сістэма дылераў у не-карай ступені напярэць старую цэнтралізаваную сістэму размеркавання пад-шыпнікаў па тэрыторыі было-га Саюза. Аднак заснавана яна будзе на самастойным вы-вучэнні рынка збыту марке-тынгавымі службамі кожнага падшыпнікавага прадпрыем-ства і на свабодзе ініцыятывы.

Адзінае, дэклараванне скажаць, арганізацыя на но-вых прынцыпах сістэмы прад-стаўніцтва выклікала многім прычынамі. Галоўныя з іх — стварэнне адзінай эканамічнай прасторы на тэры-торыі СНД і неабходнасць за-поўнення свабоднага нішы ўсходняга рынку. Інакш гэта можа зрабіць камельва су-седзі з Захаду. Ад дрэннай арганізацыі збыту цярпець найбольш распаўсюджаная група беларускіх пад-шыпнікаў — роліка-сферы-ная. "Бомкі", як называюць іх на Мінскім падшыпнікавым заводзе, запоўнілі склады га-тавай прадукцыі. Разумею, справа тут яшчэ ў зніжэнні вытворчасці ў краінах СНД. Адсюль, як вынік, змяншэнне попыту на падшыпнікавую прамысловасць. Задача мар-кецінгавых служб МПЗ — не толькі аднаўленне старых су-вязей, але і пошук новых парт-нёраў і, магчыма, у краінах, якія сталі на шлях развіцця.

БЕЛІНФАРМ

Новыя грошы

Бельгі

У Бельгіі здымаюць з абара-ткі банкноты вартасцю 5 тысяч бельгійскіх франкаў і выпускаюць новыя купюры ў 2 тысячы BEF.

Новыя банкноты базавыя колеры маюць больш высокую ступень абароны: ме-талізаваныя ніць, вадзяныя знакі, пукаты рэльеф, свае-на выва лічы 2000, якую можна ўбачыць толькі ў ультрафіялетавым промні.

Банкноты ў 5000 бельгійскіх франкаў паступова будзе здымаць з абарачэння да 1 снежня бягучага года. У да-леjšым яе можна будзе аб-мяніць толькі ў Банку Бельгіі, аднак без усялякіх абмежа-ванняў па часу і колькасці.

Першы візіт

Верагодна, 6 ліпеня адбу-дзецца першы візіт прадста-віцель ЗША Біла Клінтана ў Латвію па запрашэнню прэзідэнта гэтай краіны Гунціса Улманіса. Прадуг-ляжаны таксама сустрэчы с.Клінтана з прэзідэнтам ас-татніх дзяюх краін Балты: Эс-тоніі і Літвы.

Мэта візіту — абмеркава-не эканамічнай падтрымкі ре-форм і пытанні супра-цоўніцтва ў вобласці інвестыцый і гандлю. Плану-ецца сустрэча амерыканскага прэзідэнта з дэпутатамі пар-ламенту і прадстаўніцмі ўрада Латвіі. Магчыма Клінтан выступіць з лекцыяй у Латвійскім універсітэце.

Сусветная эканоміка і гандаль

Урашчэ, пасля трох гадоў стагнацы, павялічыўся ўзровень сусветнай вытвор-часці. Аднак усяго на 1 пра-цэнт. Іа-ранейшаму нізкія тэмпы росту ў развіццях за-ходніх краінах, на якія пры-ходзіцца больш як 70 працэн-таў сусветнай вытворчасці. У краінах, што пераходзяць да рыначнай эканомікі, праця-гваецца ўзростава падзенне вытворчасці. Як мяркуюць спецыялісты, у 1994 годзе рост вытворчасці ў свеце склалася ўсяго 2,5 працэнта.

Аб'ём сусветнага гандлю ў мінулым годзе павялічыўся толькі на 3,5 працэнта. Агуль-ны аб'ём сусветнага экспарту ацэньваюцца неадзе ў 3,8 трыльёна далараў ЗША. Змя-ненні цэн былі цалкам нязнач-ныя. З-за падзення попыту знізіўся сусветны кошт на не-палітую сыравіну, энэрга-носібы (да 10 працэнтаў) га-тавыя вырабы. Такім чынам, з найбольшым прыростам ака-лізіліся краіны, якія ў мінулым годзе экспартвалі гатовыя вырабы, а імпартвалі — сы-равіну.

Дарэчы...

Кіраўніцтва рэспублікі Ка-захстан вырашыла прадаць права разведкі і распрацоўкі на сваёй тэрыторыі ра-дзюшчай алмазаў, золата, свіну, цынку, вальфраму, нікелю, боксітаў, уганю, малібдэну і медзі. Паводле папярэдніх даных, права-дзенне міжнародных таргоў плануецца 14 ліпеня.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

Пол Мор зноў у Мінску

Днямі ў Мінску адбы-лася прэс-канферэнцыя вядомага сваёй дабра-чынай дзейнасцю пас-тара Пола Мора, на якой прысутнічалі сябры Бе-ларуска-амерыканскага партнёрскага фонду і журналісты.

Найдаўня фонд правёў у Беларусі конкурс праектаў гу-манітарнай дапамогі ў розных галінах. З 340 прапановаў былі ў два этапы вызначаны 24 най-больш перспектывныя. Сярод іх — праект развіцця Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея, дапамо-га дзіцячаму эндакрына-лагічнаму цэнтру і г.д.

Увогуле больш падтрыманы 9 праектаў у галіне аховы здо-роў'я медыцыны, 6 праектаў па вытворчасці прадуктаў хар-чавання. З праекты развіцця прадпрыемстваў і 6 праек-таў падтрымкі развіцця сацы-яльнай сферы.

Пол Мор падкрэсліў, што яго-ная "City Hope International" — не ўрадавая арганізацыя.

Сродкі, што ідуць на субсідыі і крэдыты для Беларусаў, скла-даюцца з прыбыткаў ад продажу

Вітаў МАРТЫНЕНКА.

□ А. РОГАЛЕЎ, кандыдат філалагічных навук

Сярод жыхароў гэтых насе-леных пунктаў Калінінградскага раёна жыве падданне аб тым, што Вялікія і Малыя Аўцюкі набылі сваё імя ў часы аддзялення ад рускай праваслаўнай царквы часткі веруючых, якія не пры-налі царкоўных рэформ па-трыярха Нікана, што праводзіліся ў 1654 годзе. У той час вялікая коль-касць уцекачоў былі пераведзены ў мясціны, дзе цяпер размешча-ны нагаданыя вёскі. Гэтых лю-дзей так і звалі па колькасці па-селенцаў — вялікія і малыя ўяўлялі. Ад слова ўяўля, згодна з падданнем, і пайшла назва вёск — Вялікія і Малыя Аўцюкі.

Аднак гісторыя Аўцюкоў пачы-налася задоўга да сярэдзіны XVII стагоддзя. Найбольш ранняя з вядомых сёння звестак пра Аўцюкі (першым з'яўляецца на-селены пункт Вялікія Аўцюкі, Малыя ж Аўцюкі ўзніклі як высе-лак з асноўнай вёскі) датуецца 1552 годам, калі быў складзены адзін з вопісў Мазырскага зам-ка, у якім, між іншым, ішо гавор-ка і аб прыпысках да яго (заві-на) навакольных вёсак і аб павіннасціх іх жыхароў. Такім чынам, вытокі назвы, якая на-скажыць, трэба звязваць з імем з уцекачамі з межэй Руч-Мас-

кові, прыхільнікамі старой веры. Ім не менш, у пераказаным падданні ў завулчанай форме павадзяцца, на наш погляд, пра рэальны падзеі, у прыват-насці, пра перавясненне, звыкам якога і стала ўзнікненне Аўцюкоў. На чым грунтуецца гэ-тае наша меркаванне?

Вядомы этнограф І.А.Сербав у кнізе "Поездки по Польску 1911-1912 годов" пісаў пра на-сельніцтва Аўцюкоў наступнае: "Аўцюкі — першы з усіх жыхар-поўдня, бунет, сярэдняга росту і прыгожага чалавечка. Га-ворыць ён скораварскай і паўднёварускім акцэнтам, зусім адвольна скарачаючы словы. Акрамя таго, у гаворцы аўцюкоў добра захаваўся фармы і за-верты рускай прамовы..."

Антэпалагічна, галоўным чы-нам, характарыстыка аўцюкоў і дае падставу думаць, што ўцекачамі з падданя маглі быць перасяленцы з поўдня, з тэры-торыі Малапольска (Украіна). Пер-сяленне гэтак адбылося не ў 1552 годзе, а раней, бо ў інвентарным вопісе згадваецца вёска, якая ўжо складалася і гаспадаром якой стаў нехта Герасім Каланят пэ-сяла таго, як купіў яе ў папярэдніх уладальнікаў — Зеройскіх. На-

МОВА ЗЯМЛІ

Аўцюкі Вялікія і Малыя

сённяшняе вёска ў 1552 годзе складалася з 17 сялян, "людзей аўцючых". Літара "й" у дадзеным выразе, відаць, перадавала гук "у", для якога ў кірылічскай ("рускай") графіцы не было асоб-нага літара, ці сведчыла аб нейкай асаблівасці мясцовага вы-маўлення географічнага імя.

Першапачаткова назвы Аўцюкі з'яўляецца формай Аўцючэвічы, якая, дарэчы, зга-даецца ў кнізе І.А.Сербав. Аб гэ-тай жа першапачатковай назве вёскі ўскосна сведчыць і пры-метнік "аўцючых" з вопісу Мазырскага замка 1552 года. У аснове назвы Аўцючэвічы ля-жыць "акцэнтна-мянушка" аўцючэвічы, якая датычылася ўсіх першых жыхароў — засна-вальнікаў вёскі. Аўцючэвічы — гэта нашчадкі ці падданя некага Аўцючы, ці Аўсюты. У сваю чар-гу Аўсюты, Аўцюты — гэта мянуш-ка, "аўцічэвічы" чалавека, якое ўтварылася ў выніку ўспамінаў, скарачэнняў афіцыйнага асабовага імя Ручіцкі ці Ручыцкі (апошняе — менш вера-годна). У жывой народнай гавор-цы ладным чынам утварыліся многія мянушкі, якія паступова ператварыліся ў прозвішчы: Ар-цём — Арцёх, Карніла — Кар-нуль, Мацей — Мацюха, Барта-ламей — Барташ... Ад імя Ручіцкі ўтварыліся таксама прозвішчы Еўчук і Яўчук (Еўчукоў).

г.Гомель.

"Нявыгадныя" вясцоўцы...

Жыхары вёскі Азяркі, што ў Гарадзішчым раёне, зараз як ніколі часта ўспамінаюць вайну. У нямецкім палоне, у канцлагеры "Майданак" дзядзька пазабіраў у матак, і доўгі час яны не ведалі, куды адзіна пра аднаго. І вось гісторыя паўтараецца. Дзядзька з бацькамі разлу-чылі зноўку.

Толькі на гэты раз не вайна, а краўніцтва мяс-цовага аўтарпака. Закрылі аўтобусаў маршроў Віцебск — Азяркі, які нявы-гадны. Між тым, ён быў адзінай няткай, што звяз-вала састарэлых бацькоў у аддзяленні вёскі і дзядзьку ў гарадзе. Што зробіш — нявыгадны зараз вяс-цоўцы!

Уладзімір МІХНО.

Конкурс закончыўся, конкурс працягваецца

Пра маты і ўмовы конкурсу навукова-папулярных выдан-няў па экалогіі Беларусі і Мінска мы паведамлялі і адна-часова запрасалі прыняць у ім удзел (21 снежня 1993 года). Паступіла каля 50 заявак. Мінусла змяль паўгода і можна падвесці вынікі.

28 мая ў Мінскім горадзеве адбылося прысваенне гэтаму ганаровае прызавыя. Мар Беларускай сталіцы А.М.Ге-расіменка выступіў з прамовай перад удзельнікамі конкурсу, прадстаўніцмі прэсы, радыё і тэлебачання, а таксама грамад-скасці ў устаноў, зацкаўленых у палітычнай эканамічнай сітуацыі ў рэспубліцы. Ён ад-начай склаўшую эканамічную сітуацыю, у якой мы зараз зна-ходзімся, актуальнасць экан-амічнай адукацыі і выхавання. Выступіў таксама прадстаўнік арганізацыі — ініцыятару кон-курсу. Пасля гэтага А.М.Ге-расіменка ўручыў граматы і дыпломы 22 удзельнікам роз-ных тэматычных напрамкаў конкурсу.

Першыя месца дасталася прадстаўніцмі Інстытута заалогіі Э.Р.Самусенку за кнігу "Сябры нашага дома". Другое і трэцяе месцы занялі супрацоўнікі Інстытута гаворкі і гаворкі дак-трыны наву А.В.Кузьмелі (за кнігу "Вада жыцця нашага") і Э.А.Ляўкоў (за кнігу "Маўляўныя мінушчыны").

Спецыяльныя літаратурныя ўзнагароды атрымалі члены Са-юза пісьменнікаў Беларусі Б.І.Сіма, В.В.Ліпчы, Э.А.Бас-палы. Узнагароджана таксама група навукоўцаў, педагогаў і працаўнікоў практычных устан-оваў: прафесары В.Н.Кісялёў і Н.М.Кручкова (Белдзярж-універсітэт), дактары наву А.І.Мікулін і Н.С.Гусева (Інстытут этнаграфіі), Б.І.Лу-чэй (Інстытут батанікі), праф-сар Б.П.Савіцкі (Камісія па эк-алогіі Верхняга Савета Рэспублікі Беларусі), В.І.Алеш-ка (Міністэрства акалогіі).

Усяго ўзнагароджана прэміямі 29 аўтараў і саўтараў 22 асобных твораў ці цыклаў публікацыі.

Зараз аргамітат конкурсу працягвае дэталёва абгуль-ненне і аналіз яго вынікаў, каб скарыстаць вопыт мерапрыем-ства ў далейшым.

У прыватнасці, заслугуоўвае ўвагі пошук крытэрыяў, якія па-малілі б суб'ектыўнасць ацэ-нак твораў. Адным з такіх крытэрыяў з'яўляецца аб'ём і тыраж твораў, бо менавіта яны вызначаюць колькасць інфармацыі, данаснай да чыта-чоў, і шырыню яе рас-паўсюджвання. Да таго ж, ты-раж твораў, устаноўлены супра-цоўнікамі выдавецтваў, выдзяля-е ў кітаганію, у значнай ступені вызначае попыт чытачоў на асобныя творы. Попыт жа заўсёды большы не лепшы, а якасная творы. Журн аўляюку ўвагу ўдзяляла навукавай навізне і якасці выкладання фактаў, крузагледу аўтараў, шы-рын і актуальнасць разгляда-мых праблем, стылі, мастацка-му афармленню і г.д.

У цэлым трэба адзначыць, што конкурс прайшоў добра. На думку А.М.Герасіменкі, яго трэба прадоўжыць, далучыўшы да яго іншыя гарады Беларусаў. Так што конкурс працягваецца.

Э.САМУСЕНКА, старшыня аргамітатэ акалогічнага конкурсу.

МОЛАДЗЬ І ЧАС

Беларускі паясок і пілотка з гербам "Пагоня"

У многіх навуцальных установах узнікаюць цяпер скаўцкія дружны. Думаецца, не лішнім будзе прыга-даць і колішні вопыт беларускіх скаўтаў.

Скаўцкі рух, які ўзнік на пачат-ку нашага стагоддзя, у хуткім ча-се знайшоў сваіх прыхільнікаў у многіх краінах свету, але на Бе-ларусі ў дакстрынічкі перыяд набыў шырокае размаху. І вось цяпер створаныя або ад-ноўленыя ў нас скаўцкія дружны баруць сабе за прыклад дзей-насці скаўтаў у еўрапейскіх і амерыканскіх краінах, часта з-ваваючы ці не ведаючы вопыт скаўцкага руху на землях Заход-няй Беларусаў у 1920-30-я гады. А асаблівасці беларускіх скаўтаў таго часу ўваляліся і ў форме іх адзення, дзе спалучаліся як скаўцкія традыцыі, так і нацыя-нальныя адметнасці.

У адноўленні ад сінэй гімназічнай формы дзяўчаты-скаўты налілі зялёную сукенку, а хлопцы — гэтага ж колеру штаны і кашулю з пагонамі, на якіх ад-

ска. На чыцы адлюстроўваўся традыцыйны скаўцкі сімвал — бе-лая лінія, на фоне якой быў змешчаны герб "Пагоня".

Гаворыць пра беларускіх скаўтаў, неабходна заўважыць, што іх было параўнальна мала і дзейнічалі яны фактычна толькі ў Віленскай беларускай гімназіі, бо ў іншых беларускіх гімназіях, якія існавалі да пачатку 30-х га-доў, скаўцкі рух лічыўся прайзвешчым польскай і не прымаўся. Тым не менш, сотні беларусаў на вучобу ў Вільню, уключаліся ў дзейнасць друж-ны беларускіх скаўтаў, прысягалі "добрахавота ўсё жыццё вы-конваць службу Богу і Айчыне, неслі дапамогу блізкім...", вы-вучалі гісторыю і культуру свайго народа.

Мікола ГАЙБА, навуковы супрацоўнік Навагрудскага гісторыка-краязнаўчага музея.

Ахвяры вайны

Салдат вайсковой Ізраіля і Паўднёвага Лівана забілі двух палесцінскіх паўстанцаў, а аднаго захапілі ў палон.

Гэта адбылося пасля таго, як тры набыліся да мяжы зоны бяспекі ў Паўднёвым Ліване, Ізраільскія крыніцы па-

ведмляюць, што паўстанцы належалі да Сірыйскага народнага фронту, які змагаецца за вызваленне Палесціны.

Месца ўжо не пустыя

Прэзідэнт Генеральнай Асамблеі ААН запрасіў дэлегацыю ПАР заняць сваё месца ў зале паслужыў.

Гэты сімвалічны акт мае на мэце дэмаганізацыю ісламскай дзяржавы, якой члывірае дэмакратычна абраны прэзідэнт Нальсан Мандела, зрабіў крок у сувесную супольнасць. Міністр замежных спраў ПАР правёў сваю дэлегацыю на месца, якое паставала 20 гадоў. Манава і ў 1974 годзе, калі ўрад белага меншасці пачаў праводзіць палітыку апартэіду, ААН пазбавіла краіну

права галасу і выключыла яе са складу ўдзельнікаў асамблеі.

Руандыйцы пратэстуюць

Калі ста выхадзіў з Руанды правялі маніфэстацыю ля французскага пасольства ў Бруселі.

Гэтай акцыяй яны выказваюць пратэст супраць уводу французскіх войскаў у іхнюю краіну. Пикеты былі арганізаваны Патрыятычным фронтам Руанды, які выступае супраць усялякага замежнага вайсковая ўмяшання ў справы іхняй краіны.

Дыпламатычны падыход

Італія заявіла аб сваёй гатовасці пачаць аказанне гуманітарнай дапамогі Руандзе.

На сваёй сямі падтрымлівае міру яна пашле толькі пры пэўных умовах.

Прэм'ер-міністр Сільвіа Берлусконі падкрэсліў, што Італьянскія войскі прымуць удзел у аперацыях пад кіраваннем ААН толькі тады, калі абодва варагуючыя бакі не будуць супраць. Іначай 450 Італьянскіх вайсковых застануць за межамі раскрыжаванай вайны краіны і будуць забяспечваць толькі матэрыяльна-тэхнічную падтрымку. Італьянскія дыпламаты намагаюцца пераканаць Патрыятычны фронт Руанды ў неабходнасці ўводу ў краіну шматнацыянальных сіл ААН.

Саюз пашыраецца

Еўрапейскі саюз вітае чатырох пазітывных новых сяброў супольнасці.

На сусветнай прадстаўніцкай ЕС (а аднаго боку) да Фінляндыі, Нарвегіі, Аўстрыі і Швэцыі (а другога) былі пакладзены падпісы пад дакументам, які фактычна пашырае колькасць сяброў ЕС з 12 да 16 удзельнікаў. Новыя дзяржавы будуць лічыцца ў складзе арганізацыі з пачатку наступнага года.

Назіраецца пратэст і ў адносінах паміж Еўрапейскім саюзам і Расіяй.

У гэтым аспекце было падпісана пагадненне аб партнёрстве, якое мае на мэце стабілізацыю становішча ў Расіі і збліжэнне яе з былымі супраціўнікамі. Прэзідэнт Еўрапейскай камісіі Жак Дэлор заявіў, што гэта адно з важнейшых пагадненняў у актыўнасці Расіі з іншымі краінамі. Документ, які

Расія падпісала праз два дні пасля паразумення з праграмай НАТО "Партнёрства на карысць міру" дае ёй магчымасць даўгатэрміновага гандлёвага супрацоўніцтва з ЕС.

Алібі абвергнута

Два сведкі абверглі алібі галіўдскай суперзоркі Сімпсана, які заявіў, што быў дома пад час забойства ягонага былой жонкі з новым сябрам.

Вяртаючыся Сімпсана ў прастыжным раёне Лос-Анжэлеса заставалі, што версію адваката Роберта Шаніры не адпавядае рэальнасці, бо Сімпсана акраза дома не было. Разам з тым яго бачыла таксама жанчына, калі той ехаў на вялікай хуткасці па вуліцах раёна неўзабаве пасля забойства.

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНИКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНОЙ ЗМЭНЫ"

МАРАЛЬНЫ КОДЭКС

Суседка

□ Наталля СТРАЛКОВА, "43"

Нечакана дзверы расчыніліся, і некалькі міліцынераў уварваліся ў пакой. "Усім заставацца на сваіх месцах!" — да болы знаёмы аматарам дэтэктываў загад нібыта павіс у паветры. Ніхто з чатырох маладых людзей, што сядзелі ў крэслах і на канапе, і не думаў нікуды ўцякаць. Два хлопцы і дзве дзяўчыны мірна пілі каву. Ніхто прыкмет не тое што п'янага дэбошу, пра які пяць хвілін таму паведаміла ў міліцыю суседка па камунальнай, а нават звычайнай спрэчкі. На стала — ніводнай бутэлі, толькі шклянкі з цукрам і пачак пачынаны.

Год таму ім нечакана пашасціла. Падзефанавалі па двух-трох дзсятках аб'яў аб здачы жыллёвай плошчы (аплаце — толькі ў СКВ, нават за пакой у адной кватэры з гаспадарам), іры і Марына ўжо зусім палі духам. І раптам... Асобны пакой, ніякай себе ў камунальні, але не зусім у чорта на рагах, і галоўнае за смеціну па сніжніх марках аплата (восем далаўраў у месяц на два). Непатрабавальнасць гаспадар пакоя здавалася настолькі неверагоднай, што дзяўчаты растлумачылі яе нічым іншым, як недасведчанасцю дзяду ў пытанні бізнесу. Праблема, крыху насцарожвала выстаўлення ім адзінай умова: звышці кантакт з суседкай, якая жыла ў суседнім пакоі... Што за праблема? Ірына — спакойная, далікатная, уручавая, да таго ж, непатрабавальная да бытавых умоў (яшчэ год Інтарнэцеўскае жыццё) лічыла, што можа ўжывацца з кім загодна. Ну, некажэ засынае ў Інтарнэце пад гучную музыку за сцяной... А тут — адзінокая маладая жанчына з дзевяцігадовым сынам. Неўжо не знойдзецца агульнай мовы?

Гэта члывірае пра адным толькі ўспаміне пра былую суседку ў ірыны бачыла твар, трысцую руку. А пачыналася ўсё добра, калі не лічыць таго, што Таня, неманіта старэйшая за дзяўчат, адразу ўзяла на сябе ролю добраахвотнай выхавальніцы дзвюх "навопытных маладых дурніц". І нягледзячы на вышэйшую адукацыю "дурніц" і сярэднюю — сваю, з пункту гледжання трыццацігадовай кабеты вучыла іх жыццю. "Чым дзеек разуменнейшая, тым дурнейшая", — любіла паўтараць Таня афарызм уласна-

наслася сроду-туды з талеркамі і каструлямі... Гэта было б яшчэ нічога. Але, забываючы, што дзяўчаты стараюцца пазбягаць яе кампаніі, усё часцей гатуюць і абедуюць у сабе, аўтаматычна пазбягаючы яе слухаючай "аўдыторыі", суседка пачала сама наведвацца да іх у пакой. Па важных справах, безумоўна. Правярціць, напрыклад, ці правільна заклілі вокны. Ці авіраваць пил, ці не разводзіць тараканам, ці не пакідаюць у пакоі намыты посуд...

Яе сустрэлі напружанымі позіркамі з неапраўжаным чаканнем рэзілі. "Я ж вам, дзеек, дабра жадаю", — менавіта такой фразай завяршала Таня кожны свой прыход. Усе свае бяскончыны выхавальчыя маневры і забавы, а пазней троххвалюрава "ваці" іх тлумачыла, акаляючай душэўнай дэбрыяй. "Мучаюся я тут з вамі, — уздыхаючы яна пад дзяўчыны, калі іх пачалі змыкаць на ключ. — А вы не слухаеце бедную Таню. Потым зразумееце, што памыліліся, ды позна будзе...". У яе ўвогуле ўвайшло ў прывычку падаваць сабе ў траціх асобах і абавязкова ў злучэнні са словамі "бедная". "Нячэсная". Тані падабалася роля ахвяры. Так падабалася, што ўжо праз месяц усе суседкі

неўмяшання ў чужыя справы, ус прымаючы іх толькі як правае слабасці і адсутнасць здольнасці абараняцца.

Але вернемся да нашай гісторыі, паколькі заканчэнне яе пераслінула ўсё "прагнозы". Зразумела, што ні Ірына, ні Марына не цярпелі "дадому", дзе іх ужо чакала — не модала дакачацца "бедная Таня" з букетам віноў па самых неверагодных пунктах. Апошняй прычынай аднабоковага вольскага стала такая, здавалася б, праймаючы рэч, як ваны пакой. Суседка падлічыла, што дзяўчаты наведваюць яго не раз-дзень, а два разы кожны дзень (раніцай і вечарам), і ўгледзена ў гэтым страшныя крыміналы. Яна невяст і пытанне прыдумала з "падошовак": што вы там стараецеся адмыць? І "аргументы" на сваю карысць адшукала: маўляў, я — жанчына, і толькі раз на тыдзень у ванне мыюся, а вы што ні дзень — у душы. Відэа, "грэх" дэзінфекцыі адмывае... Палова бды была б, каб суседка трыма-ла падобныя сентэнцыі пры сабе. Ні ў якім разе! З імі азнаёміліся і суседкі па пляцоўцы, і "вернікі", і "ніжні". Зразумела ж, калі мы-юць раніцай і вечарам да ішчэ звышціцца — не іначай прастытуткі. "Я ведаю, чым вы на жыццё зарабляеце, — шпелела Таня ў замочную шчыльню. — Я вас на чыстую вяду выведу!"

Справаца з ёю, нешта даказваць, пераконваць было немагчыма. Яна не хацела слухаць і ўспрымала ніякіх тлумачэнняў. Хаця калі разабрацца, дык чаму ўвогуле дзяўчаты павіны былі нешта ёй тлумачыць, апраўдваць? Нават не гаспадыні ў пакоя, а ўсяго толькі суседцы па камунальнай? Іра — тая ўвогуле выседала на рабоце да апошняй, а потым шукала сабе справу на цалы вечар, каб аярнуцца дадому тады, калі Таня ўжо клалася спаць. Шхэнскі адмыс-ла дзверы ў свой пакой — і зраз-жа ў кватэры запылаваў святло. Раз'юшаная Таня, не звяртаючы ўвагі на сына, усцымала сапраўдны вэрхал. Чаму, маўляў, не з'яўляюцца дадому да дзевяці гадзін вечара, а прыходзяць за апоўнач, першадзюжачы дзіцяці спаць?.. "Я жыў у вас у кватэры, — павялічала яна адной-дзі, — як жылі тых, што былі тут раней".

Не жалі, я не магу назваць прозвішча "бедная Таня" — дзе-янні яе непадсудныя, а з пункту гледжання пераграфі закона на-вет заахвочваюцца, паколькі та-лавак у нас павялічылі, калі толькі тані, дзе яны ўказана, а інакш і-навет паставяць за сябе не мае права. Таму што на азначеных квадратных метрах не прапісаны.

Ведзець, — сказала Ірына на развітанне, — раней я не разу-мела, як гэта можна каго не-будзь ненавідзець. Чаму? Не-будзь? А яе (Таню — Н.С.) — не-навіджу. Дай Бог, каб тым, хто будзе жыць з ёй пасля нас, па-шчэлава больш. Але абасіба я ў гэтым не ўпэўнена...

ЭСТЭТЫЧНАЯ СТУДЫЯ

Дзякуючы мастацтву беларускай нацыя пагымецца

□ Валыяціна СКАРЫНІНА, "43"

З мастацтвам кіраўніком Дырыжорам Мінскага абласнога ка-мернага хору "Songora" Алексеем Александровичем Шутам мы гутарылі перад канцэртам у Кан-цэртнай зале камернай музыкі напярэдадні дня нараджэння калектыву. Яму споўнілася 2 гады.

Гэта самы малады камерны хор у Рэспубліцы Беларусь. Мастра хвалюваўся, меўся адбыцца велікі адказны канцэрт перад чарговым "польскім" гастро-лямі. Своеасаблівы экзамен пе-рад "сваім" гледачом. У прагра-ме — нумары-праэм'еры. "Pakalem" Луджы Керубіні і "Stabat Mater" К.Сістада — твор для эмежаннага хору і віяланчэлі (саліст Алег Алянін). А яшчэ тры хоры Антона Ананскага (на вершы А.Оста) і паэма-ракам "Яма" Эдуарда Казачкова для саліста хору і віяланчэлі (вершы М.Ясена).

Праграма складзена з твораў, прысвечаных Паміці, бо канцэрт адбываўся на Радаўніцу — Дзень Памініання.

Алексей Александровіч, мае пашчасліва прысутнічаць на першым канцэрце вашага дудовага хору ў гэтай залі Зале камернай музыкі. Я быў вельмі ўражана. Восем калектыву ўжо спявае да гэтага часу. Раскажыце, калі ласка, пра са-бе.

— У нашым хоры спяваюць вы-пускнікі музычных вучылішчаў, кансерваторыі. Мы адрозні-валі да напрамку: духоўная му-зыка (як з сувеснай класічнай спадчыны, так і сучасных кам-пазітараў), у тым ліку і бела-рускіх. Выкананне складаных твораў, бо мой дзядзька — высокі прафесіяналізм інжэні-ра, лічу, намага. Для хору пісалі Бах, Гайдн, Моцарт і іншыя гены.

— Я ведаю, што вы заўважалі і палюбілі не толькі "доме". Вы пачалі паслявава выступаць у

Польшчы, былі частымі гасцямі ў Германіі. Хацелася б даведацца больш падрабязна пра гэтыя гастролі. Як успрымалі за мя-жой творы беларускіх кам-пазітараў?

— Пасля фестывалю хрысціянскай музыкі "Матэіна Божа", які праходзіў у Маріне (мы там занялі другое месца), нас запрасілі ў Польшчу. Выступалі ў Кракаве цэлы месяц і доволі пас-пяхова. Выканалі "Імшу" (меса, літургія), творы Моцарта, Брукне-ра, Шэрыя Гуно, творы польскіх аўтараў. Вырнуліся акрыленыя. Малады кампазітар Александр Дзімітрый канцэртмастар Сір-гей Кудрын быў ўзнагароджаны дыпламам. У Польшчы выступалі не адзін раз.

Мы працуем у Маладзечна. На адным з канцэртаў нашымі слу-хачамі былі госці з Германіі. Мы ім падабалася і былі зацікаваны да іх на гастролях. Далі дэсціць кан-цэртаў на поўдні краіны, у гара-дах Аўсбург, Ульм, Гроссентшт, Алерхайм і г.д. Выступалі ў хара-мах. У практычных наміцях яны з'яўляюцца адначасова і канцэр-тнымі заламі. Другі раз мы ездзілі ў Дні беларускай культу-ры. Далі пяць канцэртаў у Вест-лэры, Браўнфельдцы, Франк-фурце-на-Майне. Сустрэклі нас заўважы чужою. Немцы, знеш-не такія стрыманы, вельмі на-пярэдадні і шыра ўспрымалі мастацтва. Яны ўважліва і зацікаўлена слухалі беларускую музыку, жыва ўспрымалі ўсё но-вае, адкрываючы яшчэ раз для сябе Беларусь і спрабуючы спавінуць гэтую загадкавую славянскую дзуду. Радыся, што музыка збліжае, з'яўдае на-шымі. Мы ведаем, з'яўдае на-шымі. Пасля такіх гастролі вяртаецца абноўлены. Акрыліе і натхняе тое, што мы сваёй творчасцю робім карыснае, удзячнае спра-ва — даносім высокае мастацтва

да сваёго чытача. І замежнага. Для аўтэрытаў хору таксама самас-ярдэжэнне вельмі важнае. Вы-ступілі на Захадзе, я гаварыў: "Хаця пачаў, і куляе наша экан-міка, інае, заахвочваюцца багатыя традыцыі высокага музычнага мастацтва, наша беларуская на-цыя падымецца. Бо без песні, ак-без хлеба, — нельга, калі спява-юць музы — гэрматы будучы маўчаць".

— У гэты складаны час, калі, як вы казалі, эканаміка куляе, а яшчэ і нахабна нааказвае кізларобная халтурная мас-культура, як вам удаецца не толькі трымацца, не толькі вы-стацца, але і прадзітаці? Хто вас падтрымлівае матэрыяльна і ма-рала?

— Хацу выказаць вялікую па-дзяку начальніку ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканка-ма Валерію Карлавічу Геродзічу і яго намесніку Анатолію Ле-відэчу Акушаўчу. І пад-трымліваюць. Паболь было б такіх разумных і добрых людзей срод кіраўнікоў! Не на адным энтузіязме сёння далёка не за-едзець. Матэрыяльная база ў нас чудовая.

У маральным і творчым плане мяне вельмі падтрымлівае і да-памагае парадзім май Надзея — жанка і верны сябар. Яна музы-кавецка і сама строга мой кры-тык. Мне вельмі шанца на до-брых людзей. Задвалены кан-цэртмайстрам Сяргеем Кудры-ным. Хацу адзначыць такіх салістаў, як Наталля Селівэстрава, Ірына Казей, Ірына Пакоўская, Маргарыта Басілава, Георгій Краўчак, Сяргей Зуб-кевіч, Александр Важнік.

— Які ў вас адносіны з хара-мі Міхалам Арнінскім, Віктарам Рудам, Ігарам Маліковым. Яны ж таксама выконваюць духоўную музыку. Ці не страпіна было на-чынаць побач з імі?

— Адносіны ў нас творчыя, до-бразычлівыя. Калектыву ўсе роз-ныя па "пачырку". Я лічу, што кожны больш творчых калектываў — тым лепш. Хай музыка гучыць вечна!

— Вельмі ўдзячна вам, Алек-сей Александровіч, за расказ пра-вае калектыву, які вы так любіце. Увогуле, што любіць у вас уза-емна. Таму ўдзячна вам за вы-суканы і паклонілі. Паспеха-вам на наступных канцэртах і "доме", і ў "гасцях".

ПАН-БЕЛАРУСКА

Абрыс гэтай стайшга славутым помніка ведае кожны беларус. Ды вось цікава, што, прыгледзіўшыся да месцазнаходжання, можна і памыліцца. Справа ў тым, што помнік гэты стаіць у Крэсцях — горадзе, дзе прайшоў студэнцкія юнацтва Максіма Багдановіча, і з'яўляецца арыгінальным свайго мінскага сабрату. 28 мая адбылося ўрачыстае адкрыццё. Яно прышлося на Дзень горада. З Беларусі ў гэтай падзеі ўдзельнічалі намеснікі міністра культуры і доўку Іван Керэда, члены клуба "Спадчына", прыкміліны творцы Максіма-Кінікіна. Яраслаўскі бок прадставілі мэр горада Віктар Валенчунас, іншыя афіцыйныя асобы.

Пра значнасць гэтай падзеі гаварылі многія. І не самай справе мы не можам пахваліцца, што за межамі рэспублікі імаюць помнік нашым знакамітым людзям. Помнік Багдановічу ў Яраслаўскі ўсёго толькі тоўты срод іх (першым быў манумент Купалы ў далёкім Нью-Йорку).

Спаўнавадзіцца, з якой паставіліся да ідэі ўстаноўкі помніка яраслаўскім, проста крынае. Больш таго, уладу горада далі дазвол на ўстаноўленне памятнай дошкі на доме, дзе ў 1915-1918 гадах працаваў Максім навушніцкі Інстытут, срод выкладчыку якога быў Усевалад Ігнатюк.

Супрацоўніцтва з Яраслаўлем не абмяжоўваецца толькі культурнымі сувязямі. Па прапанове мэра ў доміку, які знаходзіцца побач з музеем Багдановіча, будзе абсталявана крама, дзе пры рупнасці беларускага боку можна будзе гандляваць вырабамі з Беларусі, прычым на льготных умовах.

Вось так нечакана адкрываецца добрыя адносіны паміж двума братамімі народамі. Думаецца, ёсць заслуга ў тым Максіма Багдановіча.

ПРЫВАТНАЯ СЯДЗІБА

"Якім чынам можна па-высіць ураджайнасць труксалак?"

Я.КАРПІЦКІ, г.Навагрудак.

Паспрабуйце прымяняць па-закарэнавую падкормку (апры-скванне раслін) некаторымі прэпаратамі. Напрыклад, апра-цоўка 0,3-працэнтным раство-рам мачавіны ў жыўні прыяе закладкі кветкавых пупышак у труксалак. Духарэзавая апра-цоўка раслін (пачатку цвіцення) ў час росту зачыт) растварен-нем сернакіслага цынку (1—2 г на 10 л вады) можа павысіць ура-джайнасць труксалак на 15—20 працэнтаў.

Эфектыўны таксама пад-кормка ў пачатку росту раслін сумесцю мікраўжыванняў (мар-ганцаваксілі калій і борная кіслата) + малабэнзаваксілі (ан-тані) ў 0,2-працэнтнай кан-цэнтраванай содынавае рашчына. Пры падобных рэзіліцы раслін іх можа на падмёрзіліх раставорам (1:10) арганічных ўжыванняў (квэркас, курыны павіт).

"Шкоднай у садзе шмат, але хацелася б ве-даць, якіх з іх самыя не-беспечныя, як з імі зма-гацца."

Т.ГАМБАЛЕВІЧ, г.Паставы.

У канцы цвіцення з яблыні і слівы вылітаюць самыя небес-печныя шкоднікі — яблыневая і слівавая пладажэркі. Самкі ад-кладваюць дробныя, як кро-пелкі пылок, яйкі на лісце і па-дашчы (у яблыневай пладажэр-цы 180—200, у слівавай — 80). Бу-дучы пладажэркі з'яўляюцца праз 7—10 дзён і хутка ў яблы-невой пладажэрцы ўгрызаюцца ў плод, прыкладваюць хад у мяккай і выдуюць насенне. Бу-дучы слівавой пладажэрцы вы-дуюць мяккае валоц костачкі. Пашкоджаныя плодзі становя-цца фіялетавамі і ападаюць.

Вельмі цяжка паспець пра-весці апыркванне ў кароткіх тэрмінах. Там садаводы пасля цвіцення накладваюць на шта-пы доўгія лужыцы ці клевавыя па-сы шырыняй 15—20 см са сла-бей шыняльнай абгортачнай ці га-рыраванай паперы, мешкавіны ці шклаваты, дзе ў зацменненых месцах збіраюцца вусны. Па-сы перыядычна праглядаюць, выбіраюць кожны пладажэркі і спальваюць.

У час лету матылькі садаво-ды паслявае прымяняюць са-ветавыя і харчовыя пасткі (ушчу хлэбнага квасу, патаку і іншыя прадукты браджэння). Першыя апыркванне правод-зяць цераз 15—20 дзён пасля цвіцення абліны 0,6-працэнт-ным бензофосфатам ці хлора-фосам (20 г на 10 л вады), карба-фосам (75 г на 10 л вады) эн-табактэрынам (100 г на 10 л вады з дабаўленнем 4 г хларафосу), лепідавідам (30 г на 10 л вады).

Можна скарыстацца таксама народнымі сродкі — настоі па-лыну горкага, гарчыцы, ба-вініна павідоўра. 1/2 вядра змельчанага палыну горкага ў час цвіцення (як 700—800 г сухо-га) заліць 10 л вады, настаіць суткі, кіпяціць 30 хвілін, затым працадзіць, развесці вадой 1:1 дадаць 40 г мёлу.

У гэты час трэба весці ба-рацьбу з рабаванай мошай, ву-снем якой мае жоўта-карычне-вы колер і чорную галаву і калінавым лістаедам.

Кветкі гарчыцы, кропу, фа-целі, пятрушкі прыябляюцца ў прысядзінныя сады карысных насякомых, у тым ліку тры-хара, яка адкладвае яйкі ў яйкі пладажэркі. Каноплі, піжма (рабіна палыява), палы-аджуджваюць пладажэрку, і не-каторыя садаводы нават пры-важваюць гэтыя расліны да га-лінак яблыні ў перыяд лету шкодніцы.

"Як захаваць расліны ад шкодніц і хараб і пры гэтым не прымяняць не-беспечных для здароўя чалавека хімічных прэ-паратаў?"

А.ДУБАВЕЦ, Лоеўскі раён.

* Супраць тлі эфектыўны ад-вар дрэўнагага попелу. Трыста грамаў яго прэсяваюць, заліваюць кіпенем і трымаюць на агні дзевяці хвілін. Затым адвару дзюць адстацця, пра-дзюжваюць і даліваюць да дзе-сяці літраў.

* Клішчэў лепш значыцца ад-разу, калі толькі заўважылі на раслінах. Для барацьбы з імі скарыстоўвайце настой гарчы-

цы. Шэсцідзятка грамаў гарчы-цы гарчыцы заварваюць у лі-тры вады і настойваюць тры го-ды ў шчыльна закрытым по-судзе. Затым гэты настой раз-весці ў дзевяці літрах вады.

* З павуціным клішчэў на раслінах можна весці барацьбу так: 200 грамаў шалупіна ад-чыбулі заліць 10 літрамі вады і настойваюць п'ятнаціцца гадзін. Працадзіць і апыркваць гэтым настоем расліны.

* Сто грамаў свежых дробна парэзаных стручкоў перцу праскіяць у літры вады на не-вялікім агні на працягу адной гадзіны. Астудзіць, пераліць у шклянны посуд і даць настаяць двое сутак. П'яцідзятка грамаў гэтага адвару на дзевяці літрах вады — і раствор для знішчэння дробных вусеняў га-товы.

* Зялёнае бацінае бульбы вельмі карыснае ў гаспадарцы, асабліва калі ў садзе ці на агаро-дзе ёсць тлі і павуціны кліш-чы. 1,2 кілаграма яго на-стойваюць чатыры гадзіны ў вадзе, разводзяць да дзевяці літраў і апыркваюць расліны. Каб не запэніцца бацінае, яго траба высушыць у цяміку. Тады для прыгатавання настое да-ставаць узяць 600—800 грамаў сухаго бацінае.

* Горкі палы — карысная расліна для барацьбы з лістаеднымі вусенямі. Збіраюць яго ў час цвіцення і прыябляюць. Клішчэў такой мяккай п'ятнаціцца хвілін кіпяціць у невялікай колькасці вады, ахалоджваюць, працад-жваюць і даліваюць вадку да дзе-сяці літраў.</

